

ABC WOŁONTARIATU **W NGO**

Opracowanie merytoryczne i graficzne:

Zespół Stowarzyszenia CREO

Redakcja: Ryszard Michalski, dr Nina Woderska

Kontakt:

Stowarzyszenie CREO
ul. Wergiliusza 2c/3 60-461 Poznań
tel. 508 024 833

creo@centrumcreo.pl

www.centrumcreo.pl

www.facebook.com/centrumcreo

Poznań, 2021

Zamieszczone zdjęcia, o ile nie podano ich źródła, pochodzą z archiwum Stowarzyszenia CREO.

Publikacja została wydana w ramach projektu „Wolontariat do Poznania!”. Projekt sfinansowano ze środków budżetowych Miasta Poznania.

#poznanwspiera #pomocnipoznan #pozarzadowypoznan

POZnań*

SPIS TREŚCI:

1. DEFINICJE I RODZAJE WOŁONTARIATU	5
2. ASPEKTY PRAWNE WOŁONTARIATU	6
3. KONCEPCJE PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ WOŁONTARYJNYCH	9
4. DZIAŁANIA NGO WE WSPÓŁPRACY Z WOŁONTARIUSZAMI	11
4.1. Spotkanie NGO – Wolontariusze	11
4.2. Szkolenia dla Wolontariuszy	13
4.3. Błędy w koordynacji działań wolontaryjnych w NGO	16
4.4. O motywowaniu i angażowaniu Wolontariuszy	18
4.5. Integracja z Wolontariuszami	22
4.6. Koordynacja działań wolontariuszy (także on-line)	24
5. UBEZPIECZENIE W WOŁONTARIACIE	28
6. WZORY DOKUMENTÓW	29
6.1. Porozumienie o wolontariacie	30
6.2. Oświadczenie Wolontariusza/Wolontariuszki	31
6.3. Kodeks etyczny Wolontariusza/Wolontariuszki	32
6.4. Karta aktywności Wolontariusza/Wolontariuszki	33
6.5. Regulamin wolontariatu	34
7. DOBRE PRAKTYKI WOŁONTARIATU W NGO NA PRZYKŁADZIE AKCJI I PROJEKTÓW REALIZOWANYCH PRZEZ CREO	37
7.1. Wolontariat szkolny	38
7.2. Wolontariat pracowniczy	43
7.3. Wolontariat senioralny	47
7.4. Wolontariat akcyjny	50
7.5. Innowacje w wolontariacie	53
8. LITERATURA, NETOGRAFIA	57

Szanowni Państwo,

zapraszamy Państwa do zapoznania się ze zbiorem rekomendacji dotyczących tworzenia i rozwijania wolontariatu w organizacjach pozarządowych, instytucjach. Naszą intencją było zgromadzenie podstawowych informacji niezbędnych koordynatorom podejmującym się wyzwania, jakim jest stworzenie podstaw wolontariatu w NGO. Staraliśmy się przybliżyć naszym zdaniem najważniejsze elementy, które składają się na dobrze zorganizowany wolontariat. Dobór treści merytorycznych został także oparty na wynikach pochodzących z badań opinii i potrzeb uczestników i uczestniczek projektu „Wolontariat do Poznania”.

Na podstawie wyników anonimowej ankiety – pretestu doszliśmy do następujących wniosków:

- część uczestników projektu nie ma wiedzy dotyczącej prawnych aspektów wolontariatu, dlatego poruszenie tych kwestii w publikacji uznaliśmy za bardzo istotne;
- zdecydowana większość uczestników projektów chciałaby rozwinąć wiedzę i umiejętności z zakresu motywowania wolontariuszy, czego skutkiem ma być podniesienie jakości realizowanych działań i długotrwała współpraca z Wolontariuszami, dlatego również w publikacji poruszone została tematyka motywacji i angażowania wolontariuszy;
- uczestnicy projektu deklarują potrzebę wsparcia z zakresie dokumentacji – przede wszystkim wskazują na chęć otrzymania: kodeksu wolontariusza (75%), regulaminu wolontariatu (70%), porozumienia z wolontariuszem. Dokumenty te zostały umieszczone w niniejszej publikacji;
- 35% uczestników projektu deklaruje, iż nie posiada odpowiedniej wiedzy i kompetencji, która umożliwia angażowanie wolontariuszy i wolontariuszek do działań wolontaryjnych w organizacji, instytucji, grupie nieformalnej, którą reprezentują.

W publikacji umieściliśmy zatem zestawienie przykładowych akcji i projektów realizowanych przez Stowarzyszenie Centrum Rozwoju Edukacji Obywatelskiej CREO – organizacji, która już od 17 lat rozwija ideę wolontariatu na terenie Miasta Poznań i Wielkopolski. Staraliśmy się dobrać taki zestaw działań, które ukażą, że wolontariat nie ma żadnych ograniczeń wiekowych. Znajdą więc Państwo przykłady inicjatyw realizowanych przez dzieci i młodzież, osoby dorosłe oraz seniorów. Co ważne odbiorcami większości z nich były osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami.

Mamy nadzieję, że ten praktyczny poradnik stworzony w ramach projektu „Wolontariat dla Poznania” będzie pomocny w rozwijaniu idei wolontariatu w Państwa organizacji, a przedstawione działania CREO będą dla Państwa inspiracją do tworzenia własnych akcji i projektów.

Ryszard Michalski

Prezes Zarządu Stowarzyszenie CREO

1. DEFINICJE I RODZAJE WOLONTARIATU¹

Dawniej za wolontariusza uznawano wojskowego, ochotnika albo praktykanta pracującego bez wynagrodzenia dla nauczania się zawodu. Zgłębiając historię wolontariatu w Polsce, wiadomo także, że doszło do wypaczenia tego pojęcia. W latach po II wojnie światowej Polskie władze wprowadzały często obowiązkowe prace społeczne w szkołach oraz miejscach pracy i traktowały je jako gest lojalności wobec siebie.

Od 2003 roku wolontariat jest ustanowiony i regulowany także przepisami prawa, czyli ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Dział III tej ustawy w całości poświęcony jest wolontariatowi. Ustawa definiuje też słowo **WOLONTARIUSZ**.

Współczesna definicja określa natomiast wolontariusza jako kogoś, kto ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie, a sam wolontariat jako dobrowolną, bezpłatną, świadomą działalność na rzecz innych, wykraczającą poza związki rodzinno- koleżeńsko- przyjacielskie.

DEFINICJA

**Wolontariat najczęściej określany jest jako:
dobrowolna, bezpłatna, świadoma praca na rzecz
innych osób lub całego społeczeństwa, wykraczająca
poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie.**

Grafika: Współczesna definicja wolontariatu

¹ Materiał Stowarzyszenia CREO „Wolontariat senioralny” z Pakietu Seniora, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Poznań 2021, <https://rops.poznan.pl/pakiet-seniora>.

Rodzaje wolontariatu w NGO

Ze względu na różne kryteria, wyróżnia się wiele rodzajów wolontariatów na przykład:

- wolontariat akcyjny lub długoterminowy,
- wolontariat indywidualny lub grupowy.

W wiele z nich mogą zaangażować się osoby w okresie późnej dorosłości.

Warto wybrać taki wolontariat, który dopasowany będzie do cech charakteru i temperamentu. Komfort i możliwość spełnienia się w wolontariacie są także bardzo ważne!

2. ASPEKTY PRAWNE WOLONTARIATU

Od 2003 roku wolontariat jest ustanowiony i regulowany przepisami prawa czyli ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Dział III tej ustawy w całości poświęcony jest wolontariatowi. Ustawa definiuje też słowo **WOLONTARIUSZ**.

Według tej ustawy za wolontariusza rozumie się osobę, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie.

Na podstawie Ustawy do niezbywalnych uprawnień wolontariusza należą:

- Prawo do informacji o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed nimi.
- Bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń, w tym odpowiednie środki ochrony indywidualnej (zależne od rodzaju świadczeń i zagrożeń związanych z jej wykonywaniem).

- Ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków. W wypadkach szczególnych (gdy wolontariusz jest delegowany poza granice kraju) ubezpieczenia kosztów leczenia podczas pobytu za granicą.
- Pokrycie niezbędnych kosztów związanych z wykonywaniem przez niego świadczeń na rzecz korzystającego, w tym kosztów podróży i diet.
- Dla zabezpieczenia prawa wolontariusza i korzystającego zakres, sposób i czas wykonywania świadczenia powinny być określone w porozumieniu, które zawiera postanowienie o możliwości jego rozwiązania. Jest to rodzaj umowy, w której stosuje się przepisy Kodeksu Cywilnego, a nie prawa pracy.
- Wolontariusz ma również prawo do uzyskania pisemnego zaświadczenia o współpracy wraz z opisem wykonywanych przez niego zadań oraz zdobytych w ten sposób umiejętności.
- Wolontariusz może poprosić o wydanie opinii, która w odróżnieniu od zaświadczenia zawiera ocenę kompetencji i podjętych przez niego działań.
- Wolontariusz zobowiązany jest do starannego i sumiennego wypełniania swoich obowiązków, powinien także dołożyć wszelkich starań, aby należycie dbać o powierzony mu sprzęt oraz ogólnie pojęte miejsce pracy.
- Wolontariusz powinien posiadać odpowiednie kwalifikacje, jeśli charakter jego pracy tego wymaga.
- Niepełnoletni wolontariusz ma obowiązek przedstawić pisemną zgodę opiekunów prawnych.

Ponadto wolontariusz powinien:

- mieć jasno określony zakres pracy,
- zdawać sobie sprawę z odpowiedzialności związanej z jej wykonywaniem,
- wiedzieć przed kim jest odpowiedzialny za wykonanie swojej pracy i mieć regularny kontakt z tą osobą,
- być chronionym przed jakimkolwiek ryzykiem związanym z wykonywaniem powierzonych mu zadań,
- mieć satysfakcję z wykonywanej pracy i czuć się potrzebnym,
- przestrzegać kodeksu etycznego związanego z wykonywaną pracą,

- być osobą, na której można polegać.

Bardzo często pojawia się pytanie: czy osoby niepełnoletnie mogą zostać wolontariuszami? Odpowiedź, jest twierdząca – TAK. Jednak podpisanie przez nich porozumień wolontariackich jest ograniczone. W przypadku, gdy mają ukończony 13. rok życia, mogą takie porozumienie podpisać samodzielnie, ale z zastrzeżeniem, że musi na to pisemnie wyrazić zgodę rodzic lub opiekun prawny. Z kolei w przypadku osób, które nie mają ukończonych 13 lat, porozumienie może podpisać w imieniu takiej osoby jedynie rodzic lub opiekun prawny.

Miejsce działań wolontariuszy

Według ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie swe działania wolontariusze mogą realizować na rzecz:

- organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów w zakresie ich działalności statutowej, w szczególności w zakresie działalności pożytku publicznego z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej,
- organów administracji publicznej, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej,
- jednostek organizacyjnych podległych organom administracji publicznej lub nadzorowanym przez te organy, z wyłączeniem przez nie działalności gospodarczej,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych działających na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, w zakresie ich działalności statutowej, szczególnie w zakresie działalności pożytku publicznego.

Z ustawy wynika więc, że korzystającym ze świadczeń wolontariuszy nie mogą być wyłącznie: firmy działające w obszarze biznesu, jednostki i organizacje w zakresie swojej działalności gospodarczej.

3. KONCEPCJE PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ WOLONTARYJNYCH²

Dlaczego człowiek angażuje się w działania wolontaryjne? Jest kilka koncepcji wyjaśniających genezę działań prospołecznych.

- Pierwsza koncepcja związana jest z **socjobiologią**, czyli instynktami i tym, co mamy zapisane w genach
 - Druga to ta, związana z **wymianą społeczną**: zyskami i kosztami związanymi z pomaganiem.
 - Trzecia koncepcja związana jest z **empatią i altruizmem**.
1. Socjobiologia tłumaczy zjawiska społeczne za pomocą praw teorii ewolucji. Jako ich podstawę wskazuje wyposażenie genetyczne (ludzie posiadający określone geny będą bardziej skłonni do zachowań prospołecznych). Zwolennicy tej koncepcji uzasadniają ją, odwołując się do faktów z historii ludzkiego gatunku. Stwierdzają, że w toku swojego rozwoju człowiek nauczył się, iż łatwiej jest przetrwać, współpracując ze sobą, niż zamykając się przed innymi w swej własnej jaskini. Innymi słowy, że całkowity egoizm nie popłaca. Oczywiście, jeżeli człowiek wykazywałby zbytnią gotowość do pomocy innym, mógłby zostać przez nich wykorzystany i nigdy nie spotkać się z wdzięcznością.
 2. Jedna z najważniejszych teorii psychologii społecznej – teoria wymiany społecznej – potwierdza, że ludzie działają często powodowani dążeniami do maksymalizacji zysków i minimalizacji kosztów. Zwolennicy teorii wymiany społecznej uważają, że pomaganie łagodzi dyskomfort związany z przyglądaniem się cudzemu nieszczęściu; jest nagradzające, gdyż pozwala jednostce zdobyć uznanie i gratyfikację przy stosunkowo niewielkich kosztach, a także jest powiązane z zasadą wzajemności (ja ci pomogę, to ktoś pomoże mi).
 3. Natomiast zgodnie z teoriami, które wskazują na dobroć ludzkich serc jako źródło zachowań prospołecznych, pomaganie innym, bez względu na to, czy będzie można coś dzięki niemu zyskać, będzie towarzyszyć ludziom, dopóki będą doświadczać empatii wobec osób potrzebujących pomocy.

² Materiał Stowarzyszenia CREO „Wolontariat senioralny” z Pakietu Seniora, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Poznań 2021, <https://rops.poznan.pl/pakiet-seniora>.

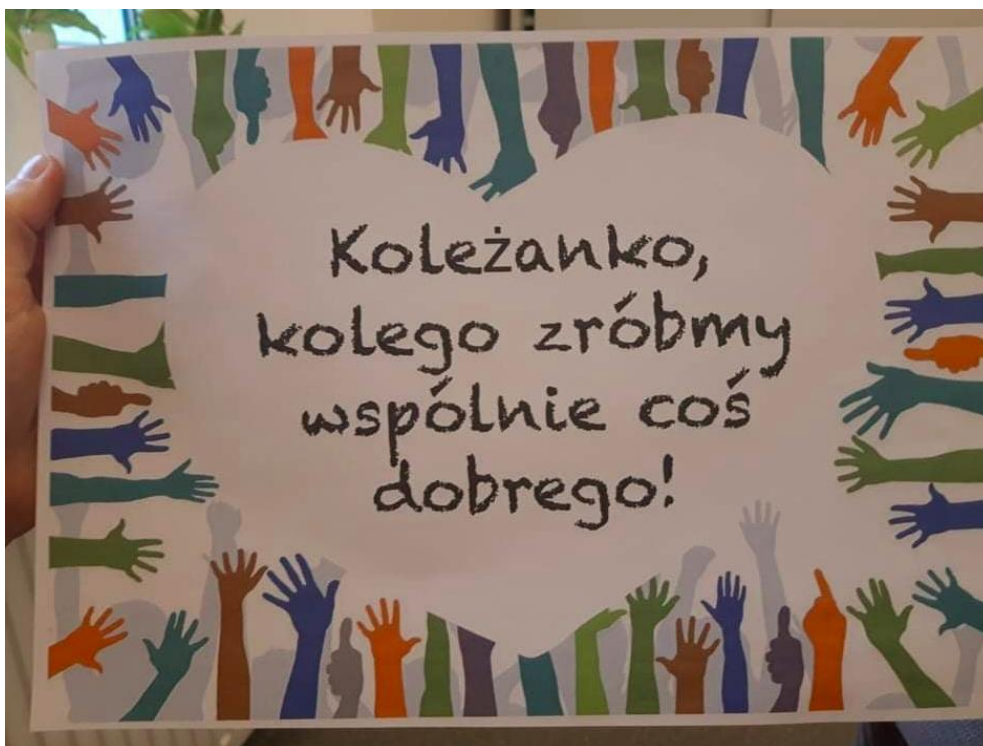

Foto: Tak do pomagania zachęcają uczniowie i uczennice ze Szkoły Podstawowej nr 38 w Poznaniu w ramach projektu CREO "Wolontariatu z Klasą".

4. DZIAŁANIA NGO WE WSPÓŁPRACY Z WOLONTARIUSZAMI

Zdecydowana większość z organizacji pozarządowych oraz instytucji zarówno w Polsce, jak i na świecie swoje działania wspiera wolontariatem. Jest to praktyka powszechnie stosowana i przynosząca wielostronne korzyści. Wolontariat powoduje, że powstaje nowy rodzaj relacji międzyludzkich opartych na solidarności, otwartości, akceptacji i tolerancji, co w istocie buduje prawdziwe społeczeństwo obywatelskie. Dlatego niezwykle istotne jest, aby nawet w organizacjach pozarządowych, instytucjach rozwijać ideę wolontariatu, bo taka działalność będzie miała znaczący wpływ na rozwój tych podmiotów, jak i na rozwijanie się całej lokalnej społeczności.

Nie ma jednego, idealnego schematu, wedle którego powinien być organizowany wolontariat w organizacji pozarządowej czy instytucji. W dużym stopniu formę jego stworzenia określają sami inicjatorzy, po prostu dopasowując go do swoich możliwości.

Zatem w momencie pojawienia się pomysłu zaangażowania wolontariuszy do działań organizacji (nie będących elementem prowadzonej potencjalnie odpłatnej działalności), warto usiąść w gronie inicjatorów i przeanalizować różne formy ich zaangażowania, a na sam pomysł powinno się popatrzeć, jak na projekt długofalowy.

Warto wziąć pod uwagę kwestię zorganizowania pierwszego spotkania z potencjalnym wolontariuszem/wolontariuszką, możliwość zapewnienia im różnorodnych szkoleń, stworzyć plan działań i kierować się zasadami, które będą motywowały i angażowały wolontariuszy przez długi czas. Kwestie te zostały poruszone w poniższych podrozdziałach.

4.1. Spotkanie NGO – Wolontariusze ³

Niezwykle istotne podczas pierwszych spotkań jest przeprowadzenie indywidualnego wywiadu z potencjalnym wolontariuszem/wolontariuszką, podczas którego można poznać jego dotychczasowe doświadczenia i umiejętności oraz oczekiwania odnośnie miejsca pracy. W ten sposób można poznać predyspozycje każdej osoby i dopasować jego możliwości i chęci

³ Tworzenie i rozwijanie Lokalnego Biura Wolontariatu, Stowarzyszenie CREO (red.), Stowarzyszenie CREO, Poznań 2019.

do aktualnych ofert pracy. Warto również mieć na uwadze, że taki wywiad, to czas, podczas którego można wstępnie zweryfikować, czy dana osoba powinna w ogóle podjąć się konkretnej pracy wolontariackiej. Czasami bowiem cechy osobowości, motywacja czy aktualne doświadczenie mogą nie być wystarczające, aby podjąć się wybranych działań – opiekun wolontariuszy musi być tego świadomy i w momencie, w którym zauważy jakieś przeciwskazanie, powinien odpowiednio zareagować.

W przypadku pomyślnego przejścia zarówno szkolenia jak i wywiadu, z każdym wolontariuszem powinno zostać podpisane porozumienie o współpracy oraz niezbędne zgody (na przetwarzanie danych i wykorzystanie wizerunku – w przypadku osób niepełnoletnich również zgody opiekunów). Warto również, żeby każdy z wolontariuszy podpisał kodeks pracy wolontariusza – zbiór zasad i norm, których musi przestrzegać w swojej pracy (wzór kodeksu etycznego oraz inne dokumenty są dostępne w dalszej części publikacji). Kodeks bazuje na odpowiedzialności, pracowitości, tolerancji, przyjaźni i współpracy.

Każdy z wolontariuszy powinien również otrzymać swoją kartę aktywności, w której będzie wpisywał swoje przyszłe działania wolontariackie (potwierdzone przez koordynatorów wolontariuszy w danych instytucjach lub organizacjach). Tak przeszkolony i przygotowany wolontariusz będzie mógł już podejmować się prac wolontariackich. Warto również, by każdy wolontariusz został dodany do utworzonej Bazy Wolontariuszy, co umożliwi szybki kontakt w przypadku organizowania większych wydarzeń i akcji.

4.2. Szkolenia dla Wolontariuszy ⁴

Wstępem do współpracy z wolontariuszem powinno być obowiązkowe szkolenie przygotowującego do pełnienia roli wolontariusza. W jego ramach przyszli wolontariusze wspólnie z prowadzącymi mają okazję poznać świat wolontariatu.

Dowiedzą się, czym jest wolontariat, na czym polegają zadania wolontariusza, jakie powinien on posiadać cechy oraz jaki obowiązuje go kodeks etyczny. Uczestnicy poznają wtedy rodzaje i formy pracy wolontariackiej, zastanowią się nad tym, jakie korzyści przynosi wolontariat osobom, którym będą pomagać, a także samym wolontariuszom. Warto, aby spotkanie prowadzone było w formie warsztatowej, by podczas niego uczestnicy przez cały czas brali w nim aktywny udział, sprzyja to bowiem wzajemnej integracji grupy i pozwala poznać różne talenty, cechy, umiejętności i dotychczasowe doświadczenia każdego z uczestników, co może być przydatne podczas przyszłych akcji wolontariackich. Będzie to zatem wartościowe zarówno dla uczestników, ale też osób odpowiedzialnych w organizacji i instytucji za opiekę i koordynację działań wolontariuszy. Pod koniec spotkania warto przybliżyć aktualne dostępne oferty pracy wolontariackiej.

Aby zwiększyć kompetencje wolontariuszy warto organizować dla nich także cyklicznie szkolenia w różnorodnej tematyce. Z pewnością wzmocni to ich zaangażowanie oraz poprzez zdobywanie umiejętności i kompetencji, wpłynie na większą pewność realizowanych działań. Wśród ważnych kompetencji związanych z wolontariatem warto wymienić chociażby takie, jak:

- innowacja i kreatywność,
- rozwiązywanie problemów,
- komunikatywność,
- empatia,
- organizacja i planowanie,
- praca zespołowa,
- odpowiedzialność,
- rozwiązywanie problemów.

⁴⁴ Tamże.

Warto wymienić kilka szkoleń, które z pewnością przydadzą się przyszłej pracy wolontaryjnej i wzmocnią powyższe kompetencje:⁵

- **Warsztaty przygotowujące do wolontariatu z osobami starszymi** – podczas takich warsztatów uczestnikom przybliżana jest specyfika pracy wolontariackiej z osobami starszymi (np. w Domach Pomocy Społecznej czy Klubach Seniora). Duże doświadczenie w prowadzeniu warsztatów w tej tematyce ma Stowarzyszenie CREO, które można zaprosić do współpracy. Podczas swoich szkoleń wykorzystuje kombinezon starości, pozwalający na wczucie się w rolę seniora. Wolontariusze zakładając specjalny skafander ograniczający ruchy czy imitujący wady wzroku, uświadamiają sobie, z czym na co dzień borykają się osoby starsze. Wśród modułów w kombinezonie jest m.in. symulacja choroby Parkinsona. Uczestnicy warsztatów mają możliwość postrzegania i odbierania świata z perspektywy osoby w wieku około siedemdziesięciu lat, przez co łatwiej im będzie zrozumieć starszych od siebie i nabrać do nich należytego szacunku i zrozumienia, a przez to łatwiej podejmować działania wolontariackie na rzecz seniorów;

czy pokonasz schody w kombinezonie starości ?

czy łatwo jest zrobić slalom poruszając się na wózku ?

czy bez problemów złożysz podpis w rękawiczkach, które symulują objawy choroby Parkinsona ?

SZKOLENIA ZE SKAFANDERM STAROŚCI

Grafika: Uczestnik szkolenia wykonujący ćwiczenie w kombinezonie starości.

⁵ Tworzenie i rozwijanie Lokalnego Biura Wolontariatu, Stowarzyszenie CREO (red.), Stowarzyszenie CREO, Poznań 2019.

- **Warsztaty przygotowujące do wolontariatu z osobami z niepełnosprawnościami** – podczas takich warsztatów wolontariusze mogą nauczyć się asystować osobom z niepełnosprawnościami. Podczas szkoleń warto wykorzystać wózki (np. rehabilitacyjne i/lub aktywne), dzięki czemu uczestnicy mają możliwość wczucia się w rolę osób z niepełnosprawnościami. Dzięki takiej aktywności wolontariusze na własnej skórze odczuwają ograniczenia, z jakimi na co dzień spotykają się osoby z niepełnosprawnościami, co pozwala im w przyszłości uwzględniać tę wiedzę w wolontariacie. Wolontariusze uczą się asystować osobom z niepełnosprawnościami, a także pokonywać nawet skomplikowane przeszkody - jako opiekun, np. wwozić i zwozić osoby na wózku po schodach, pokonywać bariery jak krawężniki czy nierówności terenu itp. Wszystko po to, aby nie mieli barier w komunikacji i pomaganiu osobom z niepełnosprawnościami. Duże doświadczenie w prowadzeniu warsztatów w tej tematyce ma także Stowarzyszenie CREO, które można zaprosić do współpracy.

Foto: Warsztaty dla wolontariuszy z Drużyny CREO przygotowujące do wolontariatu z osobami z niepełnosprawnościami

Projekt "Wolontariat do Integracji" dofinansowano ze środków budżetowych Miasta Poznania

Foto: Warsztaty dla wolontariuszy z Drużyny CREO przygotowujące do wolontariatu z osobami z niepełnosprawnościami – asystowanie przy wejściu na schody.

- **Warsztaty z języka migowego** – pozwalające z większą swobodą porozumiewać się i wspierać osoby z niepełnosprawnością słuchu;
- **Warsztaty z asystowania osobom niewidomym;**
- **Warsztaty kreatywne** – podczas zajęć wolontariusze poznają różne techniki artystyczne, pomocne przy inicjatywach wolontariackich, których tematyka związana jest np. z arteterapią.
- **Warsztaty z pierwszej pomocy** – wolontariusze zostają przygotowani do pomagania czy ratowania życia, nawet w najbardziej niespodziewanym momencie;
- oraz warsztaty **w innej tematyce zgodnie z zapotrzebowaniem.**

4.3. Błędy w koordynacji działań wolontaryjnych w NGO⁶

Przez wiele lat pracy na rzecz szerzenia wolontariatu, spotkaliśmy się niestety i z wypaczaniem tej idei na bardzo wiele sposobów. Działania podejmowane przez nieświadomych koordynatorów wolontariatu powodowały, że wolontariusze zrażali się do organizacji, jak

⁶ Rady autorstwa N. Woderskiej – członka Zespołu CREO, po raz pierwszy ukazały na platformie EPAL w tekście „Jak stracić wolontariusza w 10 dni?”, <https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/jak-stracic-wolontariusza-w-10-dni>

i samej chęci bycia wolontariuszem czy wolontariuszką. Wierzymy, że na błędach (także innych) można się uczyć, dlatego poniżej przedstawiamy rady (ukazane w krzywym zwierciadle) na złą koordynację działań wolontaryjnych. Jeśli któraś z poniższych rad wyda się Tobie znajoma, oznacza to, iż warto przyjrzeć się z wyteżoną uwagą kolejnym podrozdziałom publikacji, w których przedstawimy już dobre praktyki na rekrutację, motywowanie i zaangażowanie wolontariuszy.

Jak stracić wolontariusza w 10 dni:

- Przede wszystkim nie pytaj, czym potencjalny wolontariusz chce się zajmować, jaka jest jego motywacja, w jakich obszarach chce się rozwijać i na jakich zasadach. Jeśli już zgłosił się do pomocy, to przekaz mu te zajęcia, które trzeba wykonać „na już” i którymi będzie się zajmować on i inni wolontariusze z naboru. Jeśli miałyby pojawić się inne aktywności, to te stereotypowe - jeśli mowa o seniorach, to oczywiście powinny być związane z gotowaniem lub pieczeniem. Każda seniorka uwielbia przecież piec ciasteczka.
- Jeśli jednak zdecydowałeś się na poznanie motywacji, umiejętności i oczekiwań, co do współpracy ze strony wolontariusza – zrób to za pomocą najszybszej i najmniej pracochłonnej techniki – czyli za pomocą ankiety. W żadnym wypadku nie wdawaj się w rozmowy, bo mogą się niemiłosiernie wydłużyć, a co gorsza, będą dotyczyć nie tylko spraw związanych z działaniem wolontaryjnym, ale na przykład poznasz jego historię życia, podzieli się z Tobą swoimi wspomnieniami czy marzeniami.
- Ilość jest ważniejsza niż jakość. Zrób nabór wolontariuszy i zaproś do współpracy więcej osób, niż jest realnie potrzebnych. Zawsze ktoś się może wycofać, a jeśli tak się stanie, to będziesz miał szybko kolejną osobę na jego miejsce, a to, że przez większość czasu wolontariusze będą się nudzili i czuli niepotrzebni, to tylko niewielki koszt, który gotowy jesteś ponieść.
- Przeszkolenie wolontariusza to strata czasu. Nie ma też takiej potrzeby. Przykładowo: jeśli działania miałyby wspierać zwierzęta, to przecież każdy w swoim życiu miał jakieś zwierzę, a nawet jeśli nie, to pewnie miał sąsiad czy znajomy. Tak samo sytuacja wygląda z innymi obszarami działalności wolontariackiej, a seniorzy to już szczególnie nie potrzebują szkolenia,

mają przecież ogromne doświadczenie życiowe. A poza tym te koszty... wiadomo przecież, że wolontariat to praca bezpłatna, więc nic się za nią nie płaci i nie powinna nic kosztować.

- Jako koordynator masz różne zadania do wykonania – między innymi wdrożenie wolontariusza w jego pracę. Jeśli zbliża się akcja, wytłumacz, co i gdzie będzie się działo, jak długo i o której się zaczyna. Jak powiedziałaś raz, możesz być pewny, że każdy zapamięta. Brak pytań to oznaka jednego – wszystko jest jasne i nic nie trzeba doprecyzowywać, a już zupełnie nie ma potrzeby zadzwonić lub wysłać dzień przed akcją SMS-a z przypomnieniem najważniejszych wiadomości.
- Brak umowy wolontaryjnej na piśmie - tak, to świetny pomysł. Umowa będzie, ale ustna, dzięki czemu granice i ustalenia z czasem zaczną się przesuwac, tu kilka godzin więcej, tam jakieś inne zadanie, bo przecież „samo się nie robi”.
- Niech wolontariat będzie zawsze jedyną opcją, którą proponujesz. Nie bierz pod uwagę stażu czy możliwości zatrudnienia lub wynagrodzenia finansowego danej osoby. I tak seniorzy powinni być wdzięczni, że dajesz im możliwość zagospodarowania czasu, którego mają pod dostatkiem, przecież inaczej by się nudzili i oglądali telewizję...

4.4. O motywowaniu, angażowaniu i docenianiu Wolontariuszy

W tym podrozdziale odłożymy na bok czarny humor i skupimy się radach, których zadaniem będzie wsparcie pracowników organizacji pozarządowych w rekrutacji, motywacji i podtrzymywaniu zaangażowania ich (potencjalnych) wolontariuszy i wolontariuszek.

Pięć sposobów na znalezienie nowych wolontariuszy:

1. **„Mój status: jestem dostępny”.** Pisz, że potrzebna jest pomoc wolontariuszy w Twojej organizacji. Stwórz biuletyn, ulotkę, post w social mediach wraz z opisem pracy, która jest potrzebna. Dołącz obowiązki dla tej funkcji, oczekiwane zaangażowanie czasowe i inne potrzebne informacje. Jest bardziej prawdopodobne, że znajdziesz wolontariuszy, jeśli dobrze rozpowszechnisz informację, że ich szukasz! Nie zapomnij skorzystać ze wsparcia z Lokalnych Centrów Wolontariatu.

2. **„Jest wiele rzeczy, które możesz zrobić”**. Jedną z największych obaw przed wolontariatem jest to, że zostanie się zassanym przez czarną dziurę niekończącego się zaangażowania, które pozbawia czasu wolnego. (o tym błędzie koordynatora piszemy podrozdział wcześniej). Jednym ze sposobów na poradzenie sobie z tym strachem, jest stworzenie listy rzeczy, które wolontariusz może zrobić w ciągu godziny. A jest to możliwe. Przekonaliśmy się o tym, organizując Poznański Maraton Wolontariatu, w którym liczyła się każda minuta pomagania!
3. **„Czy możecie nam pomóc?”** Powód numer jeden, o którym mówi osoba pytająca o to, dlaczego nie jest wolontariuszem brzmi: „Bo nikt mnie o to nie prosił”. Kierowanie prośby jest zatem ważne, najlepiej, gdy Twoja organizacja przyjmie indywidualne podejście do rekrutacji i prośby o wykonanie konkretnego zadania. Może warto zastanowić się i skierować ofertę o współpracę do studentów i studentek konkretnego kierunku studiów: w przypadku wolontariatu pomocowego i towarzyszącego skierować zapytanie do studentów pracy socjalnej, andragogiki czy pielęgniarstwa?
4. **„Weź ze sobą znajomych!”** Ludzie są o wiele bardziej chętni do wolontariatu, jeśli znajdą kogoś, kto już bierze udział w takich działaniach. Możesz z tego skorzystać i prosić już działających wolontariusz, by zapraszali inne osoby, które znają. Taki marketing szeptany może przynieść wiele dobrego, ponieważ wolontariusze wykorzystają swoje kanały i kontakty oraz jest większa szansa, że poczują się bardziej odpowiedzialni za zaopiekowanie się nowymi wolontariuszami.
5. **„Dzięki za zainteresowanie.”** Nie pozwól chętnym wolontariuszom czekać długo na odpowiedź. Nawet jeśli zgłosili się do działań, których aktualnie nie planujesz lub prace są na zaawansowanym etapie, w którym nie przewidujesz wprowadzania nowych osób do wsparcia. Szczególnie młodzież będzie bardziej chętna do działań później, jeśli od razu nawiążesz z nimi kontakt. A poza tym zawsze możesz poprosić o zaangażowanie w to, czym obecnie zajmujesz się przy innym projekcie lub co zamierzasz rozwinąć w organizacji. Przykładowo: „Anno, wiem, że napisałaś, że chcesz pomóc organizować Dzień Dziecka, ale to działanie będzie dopiero w czerwcu. Zastanawiam się, czy teraz chciałabym pomoc nam robić kartki okolicznościowe dla zaprzyjaźnionego Klubu Seniora.”

5 powodów, by przekazywać informację zwrotną⁷

Warto również poruszyć kwestię docenienia i przekazywania informacji zwrotnej. To również bardzo istotny element wpływający na zaangażowanie wolontariuszy i wolontariuszek oraz ich chęć kontynuowania działań w Twojej organizacji czy instytucji. Na potwierdzenie tego chcemy przytoczyć wyniki badań związanych z funkcją docenienia, które zostały przeprowadzone w 2020 roku i znalazły się w raporcie „Badanie stanu docenienia 2020”. I choć badanie było przeprowadzone na pracownikach, a nie wolontariuszach, to konkluzje, które zostały tam umieszczone, w naszym poczuciu, są warte uogólnienia także wobec osób, które bez wynagrodzenia wykonują pracę, czyli właśnie wobec wolontariuszy.

1. Po pierwsze, pozytywna informacja zwrotna jest sygnałem dla pracownika, że jest na dobrej drodze do osiągnięcia celu, działa w dobrym kierunku i powinien w związku z tym kontynuować działanie.
2. Po drugie, pochwały wzbudzają pozytywny nastrój, obniżają tendencje rywalizacyjne w zespole i budują pozytywną atmosferę.
3. Po trzecie, są buforem zabezpieczającym przed konsekwencjami stresu, pomagają utrzymać zaangażowanie w kryzysowych sytuacjach.
4. Po czwarte, docenienie zawarte w informacji zwrotnej buduje poczucie wartości, kompetencji i sprawczości.
5. Po piąte, buduje więź między osobą doceniającą a docenianą, jest elementem wymiany społecznej.

5 rzeczy, które sprawiają, że wolontariusze są wciąż zmotywowani

1. **„To świetny pomysł.”** Najbardziej motywujące jest realizowanie własnych pomysłów. Atmosfera, która zachęca do proponowania nowych pomysłów nie tylko pobudza wolontariuszy, ale i wnosi świeżość i pozytywną energię do organizacji.
2. **„Wszyscy jesteśmy w tym razem.”** Jeśli wolontariusze czują się częścią zespołu, będą bardziej zmotywowani. Atmosfera współpracy oznacza niej więcej tyle, że

⁷ Badanie Stanu Docenienia 2020, Thanks Factor Sp. z o.o. i SWPS, Nais – partner badania

wolontariuszom będzie się chciało angażować na rzecz Twojej organizacji i będą czuli, że mogą nawzajem na siebie liczyć.

3. **„Jesteś naprawdę w tym dobry.”** Przecież wolontariusze nie oferują tylko swojego czasu. Twoja organizacja może korzystać też z ich potencjału, umiejętności i wiedzy. Niewielu ludzi będzie szczególnie zachwyconych przynależnością tylko do komisji do druku i kolportażu ulotek. Jeśli osoba zainteresowana projektowaniem graficznym będzie mogła tworzyć newsletter, to zrobi to pewnie naprawdę dobrze. I na następne spotkanie przyniesie autorski projekt ulotki.
4. **„Jak nam idzie Twoim zdaniem?”** Pamiętaj, by podsumowywać pracę wolontariuszy. Upewnij się także, że ich potrzeby są zaspakajane i że są zadowoleni. Dzięki osobistym kontaktom pokazujesz, że troszczysz się o nich. A przy okazji wyjaśniasz wiele wątpliwości i potencjalnych problemów, zanim staną się znaczące.
5. **„Udało się!”** Jeśli wszystko idzie dobrze, dziel się sukcesami z wolontariuszami i wolontariuszkami. Wspólne poczucie spełnienia może być potężnym źródłem motywacji do dalszego działania!

Powyżej podzieliśmy się garścią dobrych praktyk związanych z rekrutowaniem, motywowaniem i podtrzymywaniem zaangażowanie wolontariuszy i wolontariuszem w organizacjach. Innymi podzielimy się w dalszej części publikacji. Warto jednak teraz bliżej przyjrzeć się tak ważnej kwestii - budowaniu więzi z osobami, które podjęły się działań wolontaryjnych. Kolejny podrozdział będzie zatem poświęcony tematowi integracji.

4.5. Integracja z Wolontariuszami

Integrację społeczną za Słownikiem Języka Polskiego PWN można definiować jako: „proces scalania się zachodzący na różnych szczeblach społecznych” czy „proces dostosowywania się do siebie zachowań ludzi w grupie”⁸. W obu przypadkach integracja nierozłącznie wiąże się z osobą wolontariusza i wolontariatem.

Stowarzyszenie CREO w 2021 roku realizowało projekt „Przez wolontariat do Integracji”, w którym były w akcje wolontariackie na rzecz instytucji i organizacji działających z/dla osób z niepełnosprawnością, a realizowane przez wolontariacką Drużynę CREO. W projekcie tym podejmowana była integracja, która „w szerokim znaczeniu wyraża się w takim wzajemnym stosunku pełno- i niepełnosprawnych, w którym są respektowane takie same prawa, liczą się takie same wartości, w których stwarza się obu grupom identyczne warunki do maksymalnego, wszechstronnego rozwoju.”⁹

Projekt "Wolontariat do Integracji" dofinansowano ze środków budżetowych Miasta Poznania

Foto: Integracja Drużyny CREO z podopiecznymi Stowarzyszenia SSPN i wspólny spacer.

⁸ Definicja pojęcia integracja społeczna, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/integracja.html>

⁹ Definicja pojęcia integracja, [https://pl.wikipedia.org/wiki/Integracja_\(psychologia\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Integracja_(psychologia))

Projekt "Wolontariat do Integracji" dofinansowano ze środków budżetowych Miasta Poznania

Foto: Integracja Drużyny CREO z podopiecznymi Stowarzyszenia SSPN i wspólne zwiedzanie Muzeum Enigmy.

Warto jednak wrócić do pierwszego rozumienia integracji i w celu wzajemnego poznania i scalenia grupy warto cyklicznie organizować wspólne spotkania wszystkich wolontariuszy. Podczas spotka będzie możliwość wzajemnego poznania się i przez to stworzenia zgranej „paczki wolontariuszy”, co będzie pomocne przy organizowaniu inicjatyw wymagających pracy zespołowej. Spotkania powinny mieć charakter nieformalny np. w formie zabaw lub gier integrujących.

Sz szczególnie istotny z punktu widzenia wolontariuszy jest dzień 5 grudnia – czyli Międzynarodowy Dzień Wolontariusza. Warto w tym dniu zorganizować spotkanie, podczas którego podziękujemy wolontariuszom za ich całoroczną pracę. Warto również wyróżnić tych najbardziej aktywnych słowami uznania i podarkami takimi jak dyplomy, bilety do kina czy gadżety z logo organizacji, które jeszcze bardziej scalą wolontariusza z organizacją.

Warto również wspomnieć, iż integracja może odbywać się w formie zdalnej, kiedy z różnych przyczyn, nie ma możliwości spotkania się w realnej rzeczywistości. Z pomocą spieszą komunikatory internetowe, które często bezpłatnie oferują możliwość zdalnego przeprowadzania nie tylko szkoleń, webinarów, ale i spotkań znacznie mniej formalnych.

Również szereg programów i aplikacji umożliwia integrację, której efektem będzie wspólne przeżywanie pozytywnych emocji i pogłębianie relacji. Przejdźmy do przykładów:

○ STORY DICE/Kości historii

Jednym z takich narzędzi (przeniesionych z realnych narzędzi dydaktycznych i integracyjnych) może być bezpłatna aplikacja umożliwiająca tworzenie wspólnych opowieści na podstawie symboli wylosowanych z (wirtualnego) rzutu kośćmi. Aplikacja STORY DICE¹⁰ umożliwia wybranie 9 lub 5 kości do tworzenia na ich podstawie opowieści i historyjek.

Foto: Aplikacja STORY DICE umożliwiająca integrację uczestników za sprawą wspólnego układania historii na podstawie symboli pojawiających się na kościach do gry.

5. Koordynacja działań wolontariuszy (także on-line)

Osobę, która podejmie się wspierania, włączania i angażowania wolontariuszy w struktury wolontariatu w organizacji pozarządowej lub instytucji czeka ambitne i nie zawsze łatwe zadanie. Z pewnością jest szereg zasad, którymi powinien kierować się taki koordynator czy koordynatorka. Cechy charakteru, takie jak otwartość, pozytywne nastawienie, chęć dzielenia się wiedzą, a także umiejętność zarządzania zasobami ludzkimi są nie bez znaczenia. Za istotne w obszarze koordynacji działań wolontariuszy (także w opcji on-line) jest:

¹⁰ Aplikacja Story Dice, <https://davebirss.com/storydice/9dice.html>

- Bycie w stałym kontakcie z wolontariuszami i wolontariuszkami. Ci powinni wiedzieć, że z trudnościami, problemami mogą się zwrócić do koordynatora wolontariatu. Mogą to także zrobić, jeśli mają jakiś pomysł i chcą się nim podzielić.
- Istotne jest także odpowiednie delegowanie zadań, a także możliwość wspierania i obserwacji postępów pracy wolontariusza tak, by móc wesprzeć go w sytuacji dla niego trudnej lub udzielić rzetelnej, budującej i wspierającej informacji zwrotnej.
- Koordynacja to także wspieranie wolontariuszy i towarzyszenie im w rozwoju. Szkolenie oraz umożliwienie oceny własnych umiejętności i kompetencji powinien być stałym elementem wdrażanym przez koordynatora wolontariatu.

Inne dobre rady z obszaru koordynacji i narzędzi online

Grafika: Wizualne przedstawienie 6 rad dla Koordynatorów wolontariatu NGO na współpracę z wolontariuszami on-line.

1. Organizatorze/organizatorko, koordynatorze/koordynatorko wolontariatu w NGO – MASZ TĘ MOC!

Nie ma idealnego i genialnego narzędzia do komunikacji on-line i koordynowania grupą wolontariuszy w organizacji, jeśli nie korzysta z niego osoba z pasją i wizją działania. Czasami wystarczą najprostsze narzędzia online, by wolontariusze czuli się zaopiekowani i wiedzieli co mają robić. Polecamy tabele, aplikacje do pracy synchronicznej czy koordynowania postępów prac w projektach (narzędzia Google w tym kalendarz, Trello).

2. Aplikuj pigułki cyfrowej wiedzy

Do korzyści stosowania i dedykowania wolontariuszom przez organizacje NGO cyfrowych pigułek wiedzy o wolontariacie (ang. knowledge pill, learning pill, skill pill) należy:

- poszerzenie perspektywy wolontariusza,
- łatwość dostępność na urządzeniach mobilnych, a więc dostępność „wszędzie”, na wielu urządzeniach (łatwość w dotarciu/przekazaniu),
- możliwość porcjowania informacji w postaci krótkiego filmu, pliku audio lub animacji, nagranego webinarium czy szkolenia,
- inspirowanie do sięgnięcia na poszerzone źródło (np. ustawę, książkę, udział w szkoleniu czy warsztacie).

3. Nie od razu Kraków zbudowano. Stawiaj zarówno na krótko, jak i długofalowe efekty.

Pamiętaj, by angażować wolontariuszy stopniowo – także do wsparcia wolontaryjnego organizacji w cyfrowym świecie. Zastanów się które działania wolontariusze są gotowi podjąć szybciej, a na które będą musieli jeszcze poczekać. Poniżej przedstawiamy kilka propozycji takich działań, w których wolontariusze i wolontariuszki mogą:

- tworzyć materiały (np. napisy), artykuły, stronę internetową organizacji, zakładki na stronach, newslettery NGO,
- tworzyć treści promocyjne, posty na social media,
- wspierać działania ewaluacyjne organizacji,
- wspierać obszar fundraisingu,
- tworzyć materiały związane ze swoją pasją, co daje dużą możliwość rozwoju organizacji w nowych kierunkach i nadanie nowej jakości.

4. Nie wyważaj drzwi Wolnego Dostępu!

Warto korzystać z programów, aplikacji, ale również i materiałów dydaktycznych o tematyce wolontariatu udostępnionych na zasadzie wolnej licencji lub do otwartego użytku. Wiele organizacji i instytucji chętnie dzieli się swoją wiedzą i doświadczeniem w sieci. Warto z tej wiedzy korzystać. Przykładem niech będzie Fundacja Dobra Sieć, która udostępniła bezpłatnie badanie kompetencji miękkich wśród wolontariuszy narzędziem Lever Basic.¹¹

¹¹ Aplikacja do badania kompetencji miękkich Lever Basic, Fundacja Dobra Sieć, <https://leverbasic.pl>

5. Postaw na edukację odwróconą – kto pytanie, nie błądzi. Pytaj zatem i dyskutuj!

Warto dyskutować z wolontariuszami, robić burze mózgów tak często, jak to możliwe. Zbieranie informacji zwrotnych od wolontariuszy (także online – np. za pośrednictwem programów do anonimowego zbierania treści (w tym przypadku opinii) jak Mentimeter¹² czy Formularze Google, jest tak samo ważne, jak udzielanie informacji zwrotnych.

6. Integruj też cyfrowo! To Geniall(ne)!¹³

Wirtualny pokój zagadek (wirtualna escape room) może być atrakcyjnym i innowacyjnym narzędziem online, dlatego warto także zastanowić się nad wykorzystaniem możliwości, jakie w obszarze integracji daje program Genially. Stowarzyszenie CREO od kilku lat z powodzeniem wykorzystuje to narzędzie do prowadzenia szkoleń i integracji dla wolontariuszy. Jest to interaktywna prezentacja oparta o idee wirtualnego pokoju zagadek.

Escape room (z ang. escape – ucieczka, oraz room – pokój/pomieszczenie) to rodzaj aktywności, w której zespół uczestników i uczestniczek wciela się w role i wspólnie poszukuje wskazówek, rozwiązuje zagadki i wykonuje zadania. Uczestnicy zabawy są najczęściej zamknięci w jednym lub kilku pomieszczeniach i pod presją czasu muszą się z niego lub z nich wydostać. Escape room swoje początki ma w Japonii oraz Stanach Zjednoczonych. Ta forma rozrywki dotarła także do Polski, oferując zarówno dzieciom, jak i dorosłym możliwość rozwiązywania zagadek o bardzo różnej tematyce. Dla znajomych i przyjaciół może być to możliwość spędzenia czasu w ciekawy sposób, dla par miejsce na nietypową randkę, a dla wolontariuszy i wolontariuszek z organizacji pozarządowych i instytucji sposób integracji.

Potencjał tej aktywności dostrzeżono przez Stowarzyszenie CREO także w kontekście edukacyjnym. Zauważono, iż oprócz dobrej zabawy i integracji, uczestnicy skuteczniej doświadczają procesu uczenia się, komunikacji, współdziałania, podejmowania decyzji, myślenia przyczynowo-skutkowego, radzenia sobie z presją czasu, a przede wszystkim mają możliwość większego zaangażowania się w tematykę wolontariatu, zrozumieć ją, wziąć w niej udział i mieć realny wpływ na przebieg zdarzeń.

¹² Mentimeter - aplikacja do zbierania opinii i danych, <https://www.mentimeter.com>

¹³ N. Woderska, Wirtualny pokój zagadek (w:) E-book „Seniorzy w twórczym działaniu online”, Stowarzyszenie Praktyków Dramy STOP-KLATKA, Warszawa 2020, <https://stop-klatka.org.pl/e-book-seniorzy-w-tworczym-dzialaniu-online/>

Elementy te wyraźnie wskazują, że mamy do czynienia w tym przypadku ze strategią związaną właśnie z *entertainment education*, czyli wykorzystaniem rozrywki i zabawy do działań edukacyjnych. Wszystkie badania współczesnej neurodydaktyki wskazują, że proces uczenia się przebiega najlepiej podczas gier i zabaw. Interesująca historia, interaktywność i ciekawie dobrane zadania powodują, że wolontariusze i wolontariuszki podchodzą do zaproponowanych zagadnień z większą otwartością i zaangażowaniem. Warto zatem zwrócić uwagę na możliwości, które oferuje program Genially.¹⁴

6. UBEZPIECZENIE WOLONTARIUSZA¹⁵

Warto powrócić z wirtualnej rzeczywistości na ziemię, ponieważ do omówienia jest bardzo ważna kwestia związana z wolontariatem i angażowaniem wolontariuszy do działań w organizacjach i instytucjach.

Tą kwestią jest ubezpieczenie wolontariuszy. Zgodnie z przytoczoną już Ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie każdy wolontariusz ustawowo ma zagwarantowane ubezpieczenie NNW (od następstw nieszczęśliwych wypadków). Dla każdego organizatora wolontariatu, a w naszym przypadku organizacji pozarządowych, ważną informacją jest jednak, że w przypadku zatrudnienia wolontariusza na okres poniżej 30 dni takie ubezpieczenie musi zapewnić on sam (organizator). Obowiązku takiego nie ma jedynie wtedy, gdy zatrudni wolontariuszy na okres powyżej 30 dni.

Niestety inaczej ma się już sprawa dotycząca ubezpieczeń OC (od odpowiedzialności cywilnej). W tym przypadku ubezpieczenie musi już samo-dzielnie zapewnić organizator wolontariatu. Trzeba mieć na uwadze, że mimo szczerych chęci i zapału do pracy, wolontariusze podczas swojej pracy mogą wyrządzić jakieś nieprzewidziane szkody lub zaniechania, co może się wiązać z koniecznością rekompensaty finansowej lub rzeczowej. Podczas pracy wolontariackiej zdarzyć się mogą również wypadki, w których poszkodowane mogą zostać np.

¹⁴ Program Genially, <https://genial.ly>

¹⁵ Źródło: www.wolontariat.org.pl, „Budowanie Szkolnych Klubów Wolontariatu. Poradnik dla nauczycieli” – Stowarzyszenie CREO, Poznań 2014 r.

osoby trzecie (np. podopieczni wspieranych przez organizatora wolontariatu instytucji). Dlatego warto rozważyć objęcie naszych wolontariuszy również takim ubezpieczeniem.

Co ciekawe organizator wolontariatu może również zapewnić wolontariuszowi ubezpieczenie zdrowotne (NFZ). Jest to szczególnie ważne dla osób, które w momencie podejmowania pracy wolontariackiej nie są ubezpieczone z innych źródeł (np. w ramach szkoły lub pracy zawodowej). Takie ubezpieczenie jest dobrowolne i strony porozumienia o wolontariacie (tj. korzystający i wolontariusz) mogą kwestię objęcia tym ubezpieczeniem ustalić w momencie rozpoczęcia współpracy. Jeśli chodzi natomiast o kwestie ubezpieczenia społecznego (emerytalne, rentowe, wypadkowe, chorobowe w ramach ZUS), to zgodnie z przepisami praca wolontariacka nie może być nim objęta.

7. WZORY DOKUMENTÓW

Do najważniejszych dokumentów związanych z wolontariatem - zakwalifikować możemy:

1. Porozumienie o wolontariacie

Pomiędzy wolontariuszem a organizacją powinno zostać podpisane porozumienie o wolontariacie, które określi rodzaj wolontariatu oraz obowiązki każdej ze stron.

(wzór dokumentu znajduje się w załączniku nr 6.1.)

2. Oświadczenie Wolontariusza/Wolontariuszki – oświadczenie i zgoda dotyczą przetwarzania danych osobowych do celów realizacji współpracy wolontaryjnej i/lub działań przy projekcie/projektach.

(wzór dokumentu znajduje się w załączniku nr 6.2.)

3. Kodeks etyczny wolontariusza

Zbiór zasad etycznych, jakimi powinien kierować się wolontariusz.

(wzór dokumentu znajduje się w załączniku nr 6.3.)

4. Karta aktywności Wolontariusza/Wolontariuszki - będą na niej zapisywane wszystkie podejmowane aktywności.

(wzór dokumentu znajduje się w załączniku nr 6.4.)

5. Regulamin wolontariatu

Zbiór zasad współpracy pomiędzy wolontariuszem/wolontariuszką a Korzystającym.

(wzór dokumentu znajduje się w załączniku nr 6.5.)

Załącznik nr 6.1. – Porozumienie o wolontariacie

WZÓR POROZUMIENIE O WOLONTARIACIE

Nr /... r.

zawarte w dniu w, pomiędzy:

..... z siedzibą w, ul., 00-000
....., KRS, NIP, REGON

reprezentowanym przez:

zwanym dalej **KORZYSTAJĄCYM**

a

zamieszkałym/tą w, przy ul.;

zwanym/ną dalej **WOLONTARIUSZEM**,

1. Korzystający i Wolontariusz zawierają porozumienie o współpracy przy realizacji projektu:, zwanego dalej Projektem.
2. Wolontariusz zobowiązuje się w ramach porozumienia podjąć następujące świadczenia:
 -
3. Rozpoczęcie wykonania świadczeń strony ustalają na dzień roku, a zakończenie na dzień roku.
4. Wolontariusz swoje świadczenia dokumentować będzie w kartach czasu pracy wolontariusza przekazanych przez Korzystającego.
5. Strony zgodnie ustalają, że porozumienie niniejsze obejmuje świadczenie o charakterze wolontarystycznym, które ma charakter bezpłatny.
6. Korzystający poinformował Wolontariusza o zasadach bezpiecznego i higienicznego wykonywania świadczeń oraz takie warunki zapewnia.
7. Wolontariuszowi przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń wymienionych w punkcie 2 Porozumienia, na zasadach wynikających z odrębnych przepisów.
8. Wolontariusz nie może powierzyć wykonania zadania innej osobie.
9. Wolontariusz zobowiązuje się do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji w zakresie wykonywanego porozumienia, a zwłaszcza informacji związanych z sytuacją socjalną i zdrowotną osób, na rzecz których świadczy pomoc.
10. W sprawach nie uregulowanych porozumieniem zastosowanie ma kodeks cywilny oraz Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
11. Wolontariusz został poinformowany o przysługujących mu prawach i obowiązkach.
12. Porozumienie może być wypowiedziane przez każdą ze stron w terminie 2 tygodni.
13. Porozumienie sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

PODPIS KORZYSTAJĄCY

PODPIS WOLONTARIUSZA

Załącznik nr 6.2. Oświadczenie Wolontariusza

IMIĘ:

NAZWISKO:

OŚWIADCZENIA WOLONTARIUSZA/WOLONTARIUSZKI

1. Wyrażam zgodę na nieodpłatne utrwalenie, wykorzystanie i powielanie zdjęć oraz nagrań video wykonanych podczas bez konieczności każdorazowego ich zatwierdzania, wyłącznie w celu realizacji Przyjmuję do wiadomości, że wyrażenie zgody jest równoznaczne z wykorzystaniem zdjęć i nagrań z moim wizerunkiem w materiałach promocyjnych i umieszczaniem ich na stronie internetowej Korzystającego, tj.
2. Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zgodnie z przepisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/67 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/W (dalej: RODO). Zgodnie z art. 13 ust. 1 i ust. 2 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych osobowych z dnia 27 kwietnia 2016 r. przyjmuję do wiadomości, że:
 - Administratorem moich danych osobowych jest:
....., ul., 00-000
....., e-mail:@.....
 - Moje dane osobowe będą przetwarzane w celu realizacji Projektu, w tym w szczególności w celu, ewaluacji, kontroli, monitoringu i sprawozdawczości, w związku z realizacją obowiązków prawnych ciążących na Administratorze, w tym obowiązków wynikających z umowy z na podstawie art. 6 ust. 1 lit. c) oraz b) RODO, oraz w celach promocyjnych i dokumentacji działań organizowanych przez Administratora (w tym wizerunek) na podstawie art. 6 ust. 1 lit. a) RODO.
 - Moje dane osobowe będą przetwarzane przez okres niezbędny, w jakim wymagane jest przechowywanie dokumentacji projektowej, tj. przez 5 lat licząc od roku następującego po roku, w którym zrealizowana była umowa, chyba że przepisy prawa będą wskazywać okres dłuższy.
 - Odbiorcą moich danych osobowych mogą być m.in.: podmiot udostępniający przestrzeń serwerową, podmioty świadczące usługi informatyczne, hostingowe, księgowe, prawne, ewaluacji i badań. W związku z realizacją projektu moje dane osobowe mogą zostać udostępnioneraz innym podmiotom uprawnionym do ich otrzymania na mocy obowiązujących przepisów prawa, np. organom publicznym.
 - Zostałem poinformowany o prawie dostępu do treści swoich danych osobowych i ich kopii, o prawie do ich sprostowania i uzupełnienia, usunięcia, ograniczenia przetwarzania, przenoszenia, a także o prawie wniesienia skargi do Urzędu Ochrony Danych Osobowych na niezgodne z prawem przetwarzanie danych osobowych przez Administratora. Zostałem również poinformowany o możliwości cofnięcia zgody, przy czym cofnięcie zgody nie wpływa na czynności dokonane przed jej cofnięciem.
 - Podanie moich danych osobowych jest dobrowolne, jednakże jest warunkiem mojego udziału z Projekcie.
 - Moje dane osobowe nie będą przekazywane do państw trzecich (nienależących do Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego).
 - Moje dane osobowe nie będą wykorzystywane do zautomatyzowanego podejmowania decyzji ani profilowania.

Wyrażam zgodę na przetwarzanie wizerunku
osobowych

Wyrażam zgodę na przetwarzanie danych

.....
(Data i podpis)

.....
(Data i podpis)

Załącznik nr 6.3. Kodeks Wolontariusza

WZÓR KODEKSU ETYCZNEGO WOLONTARIUSZA

Podjmując pracę wolontarystyczną wolontariusz zobowiązuje się:

- **Być pewnym.** Zastanów się, dlaczego chcesz pomagać innym ludziom.
- **Do świadczenia swoich usług wszystkim zainteresowanym bez względu na płeć, wiek, światopogląd, narodowość i wyznanie, lecz po uprzednim świadomym wyborze zakresu i charakteru pracy.** Bądź przekonany. Nie oferuj swej pomocy, jeżeli nie jesteś przekonany o wartości tego, co robisz.
- **Zachować w tajemnicy wszelkie informacje związane z osobami na rzecz, których wolontariusz świadczy pomoc.** Zachowaj dyskrecję i unikaj zachowań, które mogą być niewłaściwie zrozumiane.
- **Swoją postawą godnie reprezentować samego siebie, podmiot organizujący wolontariat oraz głoszoną przez podmiot idee wolontariatu.**
- **Przestrzegać zasad.** Nie krytykuj rzeczy, których nie rozumiesz. Może okazać się, że mają swoje uzasadnienie.
- **Mówić otwarcie.** Pytaj o rzeczy, których nie rozumiesz. Nie pozwól, by tłumione wątpliwości i frustracje odciągnęły cię od tego, co najważniejsze, bądź zmieniły w osobę stwarzającą problemy.
- **Być osobą, na której można polegać.** Praca jest zobowiązaniem. Wykonuj to, co zgodziłeś się zrobić. Nie składaj obietnic, których nie jesteś w stanie spełnić.
- **Działać w zespole.** Znajdź dla siebie miejsce w grupie. Samotnik działający na własną rękę jest mało skuteczny.
- **W przypadku niemożności wywiązania się ze zobowiązań, poinformować o tym koordynatora pracy wolontariuszy.**
- **Być dobrym wolontariuszem.**

Załącznik 6.4. Karta aktywności Wolontariusza/Wolontariuszki

KARTA AKTYWNOŚCI WOLONTARIUSZA/WOLONTARIUSZKI

IMIĘ I NAZWISKO

DATA:	OPIS ŚWIADCZEŃ WOLONTARIACKICH	ILOŚĆ GODZI N	PODPIS WOLONTARIUSZ A	PODPIS KOORDYNATOR A

Załącznik nr 6.5. – Regulamin wolontariatu

REGULAMIN WOLONTARIATU

Wolontariat jest szansą dla każdego niezależnie od płci, rasy, narodowości, wyznania, przekonań politycznych, wieku czy stanu zdrowia, każdy ma prawo być wolontariuszem/wolontariuszką.

Wolontariat daje szansę wykorzystania własnych umiejętności i doświadczeń, rozwinięcia zainteresowań, zdobycia doświadczenia w nowych dziedzinach, wywarcia wpływu na zmiany społeczne i możliwość zaangażowania się.

Niniejszy regulamin określa zasady współpracy pomiędzy wolontariuszem/wolontariuszką a organizatorem wolontariatu

I. ZASADY OGÓLNE

1. Wolontariat jako dobrowolną, bezpłatną, świadomą działalnością na rzecz innych, wykraczającą poza związki rodzinno- koleżeńsko- przyjacielskie.
2. Wolontariuszem jest osoba, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz Korzystającego na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.
3. Korzystającym może być:
 - a. organizacja pozarządowa oraz inny podmiot w zakresie ich działalności statutowej, w szczególności w zakresie działalności pożytku publicznego z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej,
 - b. organ administracji publicznej, z wyłączeniem prowadzonej przez niego działalności gospodarczej,
 - c. jednostka organizacyjna podległa organom administracji publicznej lub nadzorowana przez te organy, z wyłączeniem prowadzonej przez nią działalności gospodarczej,
 - d. osoba prawna i jednostka organizacyjna działająca na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, w zakresie jej działalności statutowej, szczególnie w zakresie działalności pożytku publicznego.
4. Wzajemne relacje i współpracę pomiędzy Wolontariuszem/Wolontariuszką a Korzystającym reguluje porozumienie o wolontariacie, zawierane przed rozpoczęciem świadczenia pracy wolontariackiej.

II. PRAWA I OBOWIĄZKI WOLONTARIUSZA/WOLONTARIUSZKI

1. Wolontariusz zawierając porozumienie wolontariackie ma jasno określony zakres obowiązków oraz wie, przed kim jest odpowiedzialny za wykonanie swoich zadań i ma regularny kontakt z tą osobą.

2. Wolontariuszowi przysługuje zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń wolontariackich, na zasadach wynikających z odrębnych przepisów.
3. Wolontariusz nie ponosi żadnych kosztów związanych z podejmowaną pracą wolontariacką i ma prawo do zwrotu wydatków związanych m.in. z podróżami służbowymi określonych na podstawie odrębnych przepisów w oparciu o przedstawione rozliczenie i dokumenty.
4. Wolontariusz jest ubezpieczony od następstw nieszczęśliwych wypadków przez Korzystającego lub na podstawie ustawy o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach, w sytuacjach i na zasadach w niej opisanych.
5. Wolontariusz jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Korzystającego lub opiekuna o zaistniałym wypadku lub zaobserwowanych zagrożeniach lub nieprawidłowości pod wykonywania świadczeń.
6. Wolontariuszowi przysługuje prawo do odpoczynku od pracy.
7. Wolontariusz ma prawo do wypowiedzenia porozumienia w terminie w nim określonym.
8. Wolontariusz ma obowiązek przestrzegania kodeksu etycznego związanego z realizowaniem powierzonych mu zadań, dbania o powierzone mu mienie, oraz dobry wizerunek Korzystającego.
9. Wolontariusz nie może powierzyć wykonania zadania innej osobie.
10. Wolontariusz zobowiązuje się do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji w zakresie wykonywanego porozumienia, a zwłaszcza informacji związanych z sytuacją socjalną i zdrowotną osób, na rzecz których świadczy pomoc.
11. Wolontariusz ma obowiązek przestrzegania zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, oraz innych zasad i regulaminów obowiązujących u korzystającego.
12. Wolontariusz swoje świadczenia dokumentować będzie na kartach czasu pracy wolontariusza przekazanych przez Korzystającego.

III. PRAWA I OBOWIĄZKI KORZYSTAJĄCEGO:

1. Korzystający zapewnia osobę będącą opiekunem wolontariusza, do obowiązków którego należy koordynacja jego działań i rozliczanie z podjętych zobowiązań.
2. Korzystający dopasowuje rodzaj pracy wolontariackiej do możliwości i predyspozycji wolontariusza oraz zapewnia odpowiednie przygotowanie do pracy wolontariackiej.
3. Korzystający informuje wolontariusza o zasadach bezpiecznego i higienicznego wykonywania świadczeń oraz takie warunki zapewnia.
4. Korzystający zobowiązany jest do informowania wolontariusza o jego prawach i obowiązkach.
5. Korzystający uznaje prawa wolontariusza i je respektuje.
6. Korzystający dba o interesy wolontariusza i nie wywiera się na niego presji moralnej, skłaniającej do wykonywania zadań pozostających w konflikcie z jego przekonaniami.

IV. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Wszelkie ustalenia zawarte w porozumieniu są zgodne z Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
2. Wolontariusz ponosi odpowiedzialność wobec Korzystającego za niewykonanie lub nienależyte wykonywanie swoich obowiązków na zasadach ogólnych.
3. W sprawach nie uregulowanych porozumieniem zastosowanie ma kodeks cywilny oraz Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zobowiązuję się przestrzegać wyżej wymienionych ustaleń:

.....

Data i miejsce

.....

Podpis wolontariusza

7. DOBRE PRAKTYKI WOŁONTARIATU W NGO NA PRZYKŁADZIE AKCJI I PROJEKTÓW REALIZOWANYCH PRZEZ CREO

Stowarzyszenie Centrum Rozwoju Edukacji Obywatelskiej CREO to organizacja pozarządowa z 17-letnim doświadczeniem. Misją naszej organizacji jest rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego oraz propagowanie idei wolontariatu. Fakt, że wśród nas są osoby z niepełnosprawnościami przyczynił się do tego, że rozumiemy potrzeby grup wykluczonych i za cel stawiamy sobie łamanie stereotypów oraz pokonywanie wszelkich barier i ograniczeń. Zależy nam na budowaniu społeczeństwa empatycznego, wolnego od stereotypów, świadomego potrzeb drugiego człowieka i otwartego na podejmowanie inicjatyw na rzecz innych. W tym celu podejmujemy się organizowania licznych inicjatyw społecznych, w które angażujemy praktycznie wszystkie grupy wiekowe, począwszy od dzieci i młodzieży, poprzez studentów, osoby dorosłe, aż po seniorów. Prowadzimy działania wspierające zarówno wolontariat szkolny, akademicki, jak również pracowniczy oraz senioralny.

O Nas!

CREO TO ORGANIZACJA Z 17 LETNIM DOŚWIADCZENIEM.

ORGANIZUJEMY LICZNE INICJATYWY SPOŁECZNE

w które angażujemy praktycznie wszystkie grupy wiekowe: dzieci i młodzież, studentów, osoby dorosłe i seniorów.

WSPIERAMY

wolontariat szkolny i akademicki, a także wolontariat senioralny i pracowniczy!

ŁAMIEMY STEREOTYPY I POKONUJEMY BARIERY!

Grafika: Aktywność prospołeczna Stowarzyszenia CREO

Co ważne nasze działania z wolontariuszami poprzedzone są zawsze przygotowaniem ich do pracy. Organizujemy dla nich szereg warsztatów i spotkań, które wyposażają ich w potrzebną, merytoryczną wiedzę i nowe umiejętności, pobudzają ich wyobraźnię i aktywizują do

działania. Dzięki temu, przystępując do wolontariatu, mają pewność dobrze wykonanej pracy i radość z czynienia dobra.

W tej części publikacji chcielibyśmy Państwu przybliżyć kilka różnych projektów i akcji, jakie mieliśmy przyjemność realizować i poprzez to pokazać, jak różnorodne mogą być działania wolontariackie.

Grafika: Logotypy projektów realizowanych przez CREO z podziałem na różne rodzaje wolontariatu

7.1. Wolontariat szkolny

○ WIELKODUCHY

Program WIELKODUCHY powstał w odpowiedzi na problem związany z ograniczoną aktywnością społeczną u najmłodszych uczniów. Uważamy, że już od najmłodszych lat warto pokazywać dzieciom świat wolontariatu. To właśnie w szkole podstawowej kształtują się zainteresowania uczniów, ich zaangażowanie społeczne, które przełoży się później na postawę

dobrego i wrażliwego człowieka gotowego pomagać innej osobie. Poprzez wolontariat dzieci uczą się współpracy, odpowiedzialności czy systematyczności. Zdobywają nowe umiejętności oraz bezcenne doświadczenia, które w przyszłości pomogą im w kolejnych etapach edukacji oraz w pracy zawodowej.

Poprzez działanie w Szkolnych Klubach Wielkoducha dzieci z pomocą przeszkolonych przez nas nauczycieli oraz animatorów uczą się zasad działania wolontariatu i przeprowadzają wspólne akcje na rzecz innych organizacji pozarządowych lub instytucji społecznych. Dzieci przekonują się, że nawet w tak młodym wieku można być wolontariuszem i pomagać potrzebującym.

Program WIELKODUCHY skierowany jest do uczniów i uczennic ze szkół podstawowych – dzieci w wieku od 6 do 13 lat. W każdym Szkolnym Klubie Wielkoducha działa średnio ok. 20 uczniów, choć zdarzają się również Kluby, w których Wielkoduchów chętnych do działania jest o wiele więcej.

Przed każdym Szkolnym Klubem Wielkoducha zostaje postawione zadanie przeprowadzenia minimum jednej inicjatywy wolontariackiej na rzecz lokalnej organizacji, instytucji czy społeczności w każdym semestrze. W zdecydowanej większości działalność klubów ma jednak o wiele szerszy zasięg i rocznie dzieci wraz z nauczycielami angażują się w kilka różnych wydarzeń wolontariackich. Wyboru inicjatyw dokonują wspólnie opiekun wraz ze swoimi Wielkoduchami (przy wsparciu Animatora). Inicjatywy mają różny charakter. Począwszy od akcyjnych, jednodniowych (jak np. pisanie listów do chorych dzieci) po cyklicznie np. całoroczne dbanie o opuszczony park czy systematyczne odwiedzanie seniorów w Domu Pomocy Społecznej. Od początku realizacji programu WIELKODUCHY udało się już zorganizować kilkaset inicjatyw wolontariackich, w które zaangażowali się najmłodsi wolontariusze.

Foto: Wielkoduchy ze Szkoły Podstawowej nr 5 w Poznaniu razem z seniorami z DPS przy ulicy Niedziałkowskiego, przy wspólnym kolędowaniu wykonywali ozdoby świąteczne.

Foto: Wielkoduchy ze Szkoły Podstawowej nr 21 w Poznaniu wykonały rękodzieła dla seniorów z Domu Pomocy Społecznej Ugory.

Foto: Wielkoduchość z czterech szkół podstawowych z Konina i okolic zorganizowały oprawę meczu koszykówki na wózkach.

○ WOLONTARIAT Y KLASĄ

Program edukacyjny **Wolontariat z Klasą** skierowany do młodzieży ze starszych klas szkół podstawowych oraz do uczniów i uczennic ze szkół ponadpodstawowych. Jego założeniem jest zapoznanie młodzieży z tematyką wolontariatu i społeczeństwa obywatelskiego oraz angażowanie ich do różnych inicjatyw na rzecz potrzebujących organizowanych w ramach Szkolnych Klubów Wolontariatu. Młodzi ludzie biorą udział w zajęciach pogłębiających wiedzę dotyczącą niepełnosprawności oraz starości, dzięki czemu stają się bardziej wyrozumiali oraz świadomi barier, jakie napotykają osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami.

Projekt Wolontariat z Klasą powstał w odpowiedzi na problem związany z ograniczoną aktywnością społeczną wśród młodzieży. Doskonale zdajemy sobie sprawę z tego, że młodzież przechodząca przez okres buntu nie zawsze zwraca uwagę na potrzeby innych oraz na to, co dzieje się wokół niej. Dlatego chcemy wyjść z propozycją Szkolnych Klubów Wolontariatu jako miejsca, w którym mogą spożytkować swoją energię, zrealizować własne pomysły, a przy okazji tego nauczyć się większej cierpliwości, pracować nad własną wrażliwością oraz poznać bariery, z jakimi mierzą się osoby starsze i niepełnosprawne. W Szkolnym Klubie Wolontariatu młodzi uczą się współpracy, odpowiedzialności oraz systematyczności, które przełożą się również na przyszłe doświadczenia zawodowe oraz kompetencje potrzebne w kolejnych etapach edukacji czy pracy zawodowej.

Program Wolontariat z Klasą jest skierowany do uczniów i uczennic w wieku od 14 – 18 lat. W każdym Szkolnym Klubie Wolontariatu uczestniczy około 20 uczniów, jednak zdarzają się przypadki, w których wolontariuszy jest znacznie więcej (rekordowy jest Szkolny Klub Wielkoducho w Luboniu, gdzie działa około 80 wolontariuszy).

Przed każdym Szkolnym Klubem Wolontariatu zostaje postawione zadanie przeprowadzenia minimum jednej inicjatywy wolontariackiej na rzecz lokalnej organizacji, instytucji społecznych w każdym semestrze. W zdecydowanej większości działalność klubów ma jednak o wiele szerszy zasięg. W ciągu roku młodzież wraz z nauczycielami angażują się w kilka różnych wydarzeń wolontariackich. Wyboru inicjatyw dokonują wolontariusze wraz z opiekunami. Inicjatywy mają różny charakter: akcyjny, jednodniowy (np. Marzycielska Poczta, czyli pisanie listów do chorych dzieci) a także cykliczne, np. całoroczne dbanie o opuszczony park czy systematyczne odwiedzanie seniorów w Domu Pomocy Społecznej.

Foto: Wolontariusze ze Szkolnego Klubu Wolontariatu w Iwnie zorganizowali animację podczas pikniku dla dzieci z niepełnosprawnościami i ich rodzin, podopiecznych Stowarzyszenia „Potrafię Więcej”.

7.2. Wolontariat pracowniczy

CREO bardzo aktywnie działa również na polu rozwijania idei wolontariatu pracowniczego. Dzięki naszemu wsparciu już wiele firm miało okazję zaangażować się społecznie. W tym celu dla pracowników przeprowadzamy ciekawe warsztaty przygotowujące do pracy wolontariackiej (z wykorzystaniem naszych narzędzi tj. kombinezonu starości, wózków aktywnych i rehabilitacyjnych itp.), a następnie organizujemy akcje społeczne. Dotychczas zrealizowaliśmy wspólnie z firmami już ponad 15 różnych akcji, w ramach których udało się wesprzeć kilka instytucji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych (tj. Stowarzyszenie Żurawinka, Warsztaty Terapii Zajęciowej „Śmiałek”, poznańskie Domy Pomocy Społecznej). Liczebność grup wolontariuszy podczas akcji sięgała od kilku do nawet ponad 20 osób.

Foto: Akcja przeprowadzona w Domu Pomocy Społecznej Bukowska, gdzie wolontariusze pracownicy sadzili kwiaty, myli okna, malowali bramę czy skręcali meble ogrodowe.

Foto: Akcja „Śmiało wspieramy Śmiałka” była z kolei inicjatywą, podczas której wolontariusze mogli wykazać się swoimi zdolnościami remontowymi. Podczas jednego dnia udało się odświeżyć aż trzy pomieszczenia – hol, szatni oraz jedną z pracowni. Autorka zdjęć: Joanna Waszak

○ ZIELONO MI

Głównym założeniem projektu **ZIELONO MI** było wdrożenie w DPS modelu rozwijania hortiterapii, a tym samym poprzez tą metodę terapii zwiększenie komfortu pobytu seniorów, polepszenie ich stanu zdrowia, aktywizację i przeciwdziałanie poczuciu ich osamotnienia. Liczne badania wskazują, że osoby starsze przebywające wśród roślin osiągają niższy poziom złości i lęku oraz zdecydowanie wyższy poziom pozytywnych emocji i uczuć. Opieka nad roślinami ogranicza napięcia, zwiększa poczucie przynależności społecznej, akceptacji i poczucia bezpieczeństwa.

Foto: Las w słoiku stworzony przez wolontariuszy z oddziału Sii Poznań

Zaangażowaliśmy blisko 100 wolontariuszy i wolontariuszek z pięciu poznańskich firm: Franklin Templeton, GSK Tech, ADM, oddział Sii Poznań, Roche Polska skupionych w ABSL Poland, który został partnerem naszego projektu!

Każda z zaangażowanych osób otrzymała pakiet materiałów potrzebnych do stworzenia lasu w słoiku. A podczas zorganizowanych przez nas zdalnych warsztatów florystycznych wszyscy mieli okazję samodzielnie wykonać swoje lasy w słoiku, dołączając też do nich wykonane przez siebie kartki świąteczne. Przygotowane leśne terraria odebraliśmy i przekazaliśmy do pięciu poznańskich domów pomocy społecznej: DPS Bukowska, DPS Niedziałkowskiego, DPS Ugory, DPS Konarskiego oraz DPS Pokrzywno.

Fot. Marika Burzyńska

7.3. Wolontariat senioralny

Klub Starszaka powstał z inicjatywy CREO w 2015 roku wychodząc naprzeciw potrzebie aktywizacji społecznej osób starszych. Jest to miejsce, w którym seniorzy mogą nieodpłatnie i cyklicznie się spotykać by w miłej, przyjacielskiej atmosferze pomagać różnym organizacjom pozarządowym wykonując na ich rzecz własnoręcznie wykonane przedmioty.

Grafika: Logo Klubu Starszaka

Seniorzy doceniają miejsce klubu jako bezpieczną przestrzeń, w której nie tylko wspólnie wykonują coś dla innych, ale wymieniają się doświadczeniami i spędzają wartościowo swój czas. Ponadto każdorazowo na zajęciach sygnalizują, że nie chcą być tylko biorcami różnych działań – ofert, które pojawiają się dla nich w mieście. Chcą być postrzegani jako osoby nadal potrzebne i aktywne społecznie, które też ofiarują innym swój czas, doświadczenie, wiedzę. Pokazują tym samym, że wolontariat nie ma ograniczeń wiekowych. Nad sprawną organizacją spotkań czuwają animatorzy Stowarzyszenia CREO.

Foto: Spotkania Klubu Starszaka odbywają się również w „formie wyjazdowej”. Na zdjęciu warsztaty przeprowadzone w Domu Pomocy Społecznej Ugory w Poznaniu.

Wśród ciekawych rzeczy, jakie udało się wykonać wolontariuszom- seniorom można wymienić pomoce dydaktyczno-terapeutyczne dla Fundacji Mały Piesek Zuzi, teatrzyk kukiełkowy dla Fundacji dr Clown, pomoce terapeutyczne dla osób po udarach dla Fundacji Orchidea, gryzaki dla psów ze Schroniska dla Zwierząt w Skałowie czy grę terapeutyczną dla młodzieży z niepełnosprawnością ze Stowarzyszenia Żurawinka. Od kilku lat seniorzy angażują się również w wolontariat podczas Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy w Sztabie utworzonym przez Stowarzyszenie CREO.

Foto: Klub Starszaka to miejsce, gdzie można rozwinąć swoje umiejętności rękodzielnicze. Na zdjęciu seniorzy podczas warsztatów z wikliny papierowej. Stworzone dzieła zostały przekazane organizacjom pozarządowym na przedświąteczne kiermasze.

Dotychczas seniorzy angażujący się w działania KLUBU STARSZAKA wsparli już takie instytucje: Hospicjum Palium, Fundacja DR Clowna, Stowarzyszenie Żurawinka, Fundacja Wózkowicze, Fundacja Orchidea, Marzycielka Poczta, Schronisko dla Zwierząt w Skałowie, Fundacja Mały Piesek Zuzi, Fundacja Anny Dymnej „MIMO WSZYSTKO” czy Fundację Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy.

JAKO WOLONTARIUSZ KLUBU STARSZAKA

Stworzone podczas zajęć rękodzieła przekazywane były różnym instytucjom i organizacjom wspierając ich działalność. Wolontariusze Klubu Starszaka wsparli swoimi rękodzielami kilkadziesiąt organizacji, m.in. Hospicjum Palium, Fundacja Mam Marzenie, Fundacja Dr Clown, Fundacja Mały Piesek Zuzi, Fundacja Szlachetna Paczka, a także poznańskie Domy Pomocy Społecznej.

ZA SWOJE DZIAŁANIA KLUB STARSZAKA OTRZYMAŁ WYRÓŻNIENIE W KATEGORII WOLONTARIAT ZESPOŁOWY NA XX GALI POZNAŃSKIEGO WOLONTARIUSZA ROKU 2019!

Grafika: Korzyści i efekty podejmowania się działań wolontaryjnych przez seniorów w Klubie Starszaka

7.4. Wolontariat akcyjny

Maseczka Seniorro to inicjatywa wolontariacka skierowana dla potrzebujących, starszych mieszkańców Poznania.

Chętni wolontariusze i wolontariuszki włączyli się w pomaganie szyjąc maseczki, przygotowując i pakując pakiety materiałów, czy włączając się w dystrybucję pakietów do osób szyjących. Następnie gotowe maseczki były bezpłatnie przekazywane dla zgłaszających zapotrzebowanie osób starszych. Inicjatywa realizowana była w 2020 roku. Koordynacją akcji kierowało Miasto Poznań wraz ze Stowarzyszeniem CREO, Fundacją Veolia Polska, Fundacją Petra senior i Fundacją ORCHidea.

Foto: Wolontariuszka CREO – Pani Kasia szyje maseczki w ramach inicjatywy Maseczka Seniorro.

- **Sztab WOŚP w CREO**

Sztab WOŚP w CREO to nasza tradycja, która trwa od 2007 roku! Tworzą go wolontariusze szkolni, akademicy, pracownicy, senioralni, a także nasi przyjaciele, którzy od lat wspierają CREO. Łącznie w trakcie każdego Finału w naszym sztabie pracuje blisko 200 osób!

Foto: Zdjęcie przedstawia seniora-wolontariusza uczestniczącego w Sztapie WOŚP w CREO. Od kilku lat Finały WOŚP w Sztapie CREO mają charakter międzypokoleniowy. Seniorzy wspierają nas w przygotowaniach do Finału, wydają wolontariuszom puszki i identyfikatory, a także pomagają, licząc zebrane środki.

Foto: Wolontariusz Sztabu WOŚP w Stowarzyszeniu CREO

○ **Poznański Maraton Wolontariatu**

Wolontariat jest dla każdego. Także dla tych, którzy ze względu na wiele obowiązków dysponują małą ilością czasu. Wiemy o tym doskonale. Zapewne i Ty masz wiele obowiązków. Jednak pomagać można realizując także i krótkie np. 15-minutowe działania. Wiemy o tym, ponieważ zorganizowaliśmy Maraton Wolontariatu, gdzie liczyła się każda minuta!

POZNAŃSKI MARATON WOLONTARIATU

REKORD DOBRYCH UCZYŃKÓW TO:

- 100 zaangażowanych osób,
 - ponad 160 h pomagania,
 - 300 wykonanych rękodzieł
- DLA
- 4 organizacji pozarządowych

IDEA:

Jednego dnia, w jednym miejscu, można zaangażować się w pracę wolontariacką na rzecz różnych organizacji potrzebujących wsparcia!

Grafika: Idea i efekty Poznańskiego Maratonu Wolontariatu

Impreza odbyła się w dniu 1 października 2015 roku w Poznaniu, a uczestniczyło w niej blisko 100 wolontariuszy – dzieci, młodzieży, seniorzy oraz pozostali mieszkańcy Poznania dając początek nowej, niezwyklej inicjatywie łączącej ludzi jedną wspólną ideą pomagania potrzebującym. Inicjatywa została zorganizowana w dniu, w którym przypadał Międzynarodowy Dzień Osób Starszych, nie mogło więc zabraknąć najważniejszych osób – seniorów, którzy pokazywali, że wolontariat nie ma ograniczeń wiekowych! Wśród seniorów pojawili się mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej Ugory oraz wolontariusze – seniorzy Klubu Starszaka. Wydarzenie to miało charakter międzypokoleniowy. Wśród wolontariuszy pojawiły się dzieci i młodzież, którzy aktywnie działają w Szkolnych Klubach Wolontariatu założonych z inicjatywy CREO w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych.

Każdy uczestnik Maratonu otrzymał od CREO wejściówkę z zapisanym czasem startu. Przy wyjściu również wpisywaliśmy godzinę. Dzięki temu wiedzieliśmy, ile czasu każdy spędził na pomaganiu. Postanowiliśmy zsumować ten czas. Okazało się, iż łącznie pomagaliśmy przez 160 godzin – prawie cały tydzień spełniania dobrych uczynków. Tego dnia odwiedziło nas blisko 100 osób, pomogliśmy trzem organizacjom pozarządowym (Stowarzyszeniu „Żurawinka”, Fundacji Dr Clown i Fundacji Mam Marzenie) oraz wzięliśmy udział w akcji społecznej (Marzycielska Poczta).

Zdjęcie: Wolontariackie działanie międzypokoleniowe podczas Poznańskiego Maratonu Wolontariatu.

7.5. Innowacje w wolontariacie

Dom Pomocy Społecznej dla osób z zewnątrz to ośrodek, dla seniorów to dom. Z tą myślą powstawał pomysł na innowację społeczną „**Mój własny kąt**”, zgłoszony do testowania w ramach Inkubatora Wielkopolskich Innowacji Społecznych WINS przez Stowarzyszenie CREO. Innowacja społeczna rozumiana jako działanie/projekt z pierwiastkiem nowości w skali kraju jest ciekawą alternatywą dla typowych projektów. Projekt często już z góry „skazany jest na sukces” i niepowodzenie nie wchodzi w grę (bądź jest znacznie zminimalizowane). Innowacja natomiast niesie za sobą pewną niewiadomą, a taki projekt nabiera pełnego kształtu dopiero w trakcie realizacji.

Stowarzyszenie CREO zrealizowało dwie innowacje w poznańskich Domach Pomocy Społecznej. Jedną z nich była innowacja „Mój własny kąt”, której założeniem było stworzenie

modelu współpracy między Domem pomocy społecznej a wolontariatem pracowniczym w zakresie adaptacji przestrzeni mieszkalnej w myśl zasady uniwersalnego projektowania. Konkretnie to pokoje seniorów przechodziły metamorfozę zgodnie z ich upodobaniami i potrzebami (dysfunkcjami/ograniczeniami). Swoje pokoje spersonalizowało dziesięciu seniorów.

W ramach inicjatywy wypracowano i przetestowano model wspierania seniorów zamieszkujących dwa Domy Pomocy Społecznej z Poznania (DPS BUKOW- SKA I DPS UGORY) przez grupy wolontariuszy pracowniczych z 10 firm. Wśród naszych projektowych partnerów ze środowiska biznesu możemy wymienić takie firmy jak AQUANET, ARVATO, BZ WBK, ENEA, FRANKLIN TEMPLETON, JOB IMPULS, KOMPANIA PIWOWARSKA, PEARSON IOKI czy SOLARIS. Przeszkoleni przez CREO wolontariusze wzięli udział w 10 akcjach wolontariackich, podczas których dokonali 10 metamorfoz pokoi oraz wybrali się z seniorami na 10 wycieczek, tym samym znacznie poprawiając ich komfort i jakość życia.

Foto: W ramach projektu odbyło się 10 wycieczek, w których uczestniczyli seniorzy oraz wolontariusze pracowniczy.

W ramach projektu powstała także publikacja opisująca wdrożenie innowacji wraz ze wskazówkami dla innych podmiotów, które chciałyby realizować podobne inicjatywy w przyszłości. Łącznie w projekcie uczestniczyło kilkunastu seniorów i 80 wolontariuszy. W grudniu 2018 r. inicjatywa otrzymała wyróżnienie w kategorii „Wolontariat pracowniczy” w konkursie na Wolontariusza Roku 2018 r. organizowanym przez Urząd Miasta Poznania.

Foto: Wolontariusze pracowniczy świetnie sprawdzili się w jednodniowych remontach pokoi seniorów.

Założeniem drugiej innowacji społecznej **„Zwierzaki – prawdziwymi przyjaciółmi seniorów. Zooterpia w DPS”** było stworzenie w Domu Pomocy Społecznej możliwości zamieszkiwania seniorów wspólnie ze zwierzętami. Kontakty ze zwierzętami sprawiły, że wzrósł komfort pobytu Mieszkańców w DPS-ach. Kontakt też przeciwdziałał również poczuciu osamotnienia. Badania wskazują, że zooterapia bardzo pozytywnie wpływa zarówno na sferę psychiczną, jak i fizyczną ludzi. Obecność zwierząt znacznie polepsza samopoczucie, obniża poziom lęku i stresu, wywołuje często radość i śmiech, przyczynia się także do zwiększenia aktywności fizycznej. Jest to szczególnie ważne dla osób samotnych, tych, które straciły swoich bliskich, a które w naturalny sposób potrzebują czyjejś bliskości lub pasji, która potrafi odwrócić ich uwagę od monotonii życia. Zwierzęta z uwagi na swoją naturalność i spontaniczność są w tym zakresie idealnymi terapeutami.

Projekt nie zakładał jednak działań terapeutycznych przy pomocy psów (kynoterpia) czy kotów (fenyloterapia) – nie byłoby to bowiem nic innowacyjnego – założeniem było wprowadzenie różnych zwierząt domowych, między innymi królików, chomików, ptaków, gadów czy płazów hodowlanych (pet therapy).

Dzięki inicjatywie na ten moment w czterech poznańskich DPS-ach wraz z seniorami mieszka sześć gatunków zwierząt: agama brodata, chomik, króliki, papugi i rybki czy koty. W ramach projektu powstała także publikacja opisująca wdrożenie innowacji wraz ze wskazówkami dla innych podmiotów, które chciałyby realizować podobne inicjatywy w przyszłości. Partnerem w realizacji inicjatywy jest Ogród Zoologiczny w Poznaniu. Łącznie w projekcie uczestniczyło do tej pory kilkudziesięciu seniorów i kilkunastu wolontariuszy. Projekt jest cały czas kontynuowany.

Foto: W działaniach projektowych pomagają również pracownicy Ogródu Zoologicznego w Poznaniu.

8. Literatura/ netografia

Wolontariusze i wolontariuszki nie zawsze (mimo chęci i pozytywnego nastawienia) umieją odszukać oferty wolontaryjne m.in. w wirtualnej rzeczywistości, czy nawet w najbliższej im społeczności lokalnej. Dlatego tak istotne jest jasna informacja o możliwości znalezienia przestrzeni dla siebie przekazana różnymi kanałami przez organizacje pozarządowe i instytucje.

Poniżej przedstawiono wybrane propozycje źródeł:

- Informacje o wolontariacie i szkoleniach dla wolontariuszy realizowanych przez **Stowarzyszenie CREO** znajdują się na stronie www.centrumcreo.pl lub pod numerem telefonu: 508 024 833.
- Informacje o wsparciu w rozwoju wolontaryjnym w **Poznańskim Centrum NGO i Wolontariatu CAMP**, Chwaliszewo 75 znajduje się na stronie: www.pisop.org.pl oraz pod numerem telefonu: 61 851 91 34.
- oraz pod numerem telefonu: 600 615 110.
- Polecamy korzystanie z ogólnopolskich serwisów ogłoszeniowych dotyczących wolontariatu np. na stronie **www.ngo.pl**.
- Polecamy również do dołączenia z szerokiej bazy organizacji pozarządowych stworzonej przez **ROPS** pod adresem www.wielkopolskiewici.pl.
- Polecamy również współpracę z **Pozarządowym Poznaniem** i informacjami znajdującymi się na zakładce strony: <https://www.poznan.pl/mim/ngo/>.

Literatura i netografia przywoływana w publikacji:

- Mentimeter - aplikacja do zbierania opinii i danych, <https://www.mentimeter.com>
- Program Genially, <https://www.genial.ly>
- Aplikacja Story Dice, <https://davebirss.com/storydice/9dice.html>
- Aplikacja do badania kompetencji miękkich Lever Basic, Fundacja Dobra Sieć, <https://leverbasic.pl>
- www.centrumcreo.pl
- www.wolontariat.org.pl
- [https://www.pl.wikipedia.org/wiki/Integracja_\(psychologia\)](https://www.pl.wikipedia.org/wiki/Integracja_(psychologia))
- <https://sjp.pwn.pl/slowniki/integracja.html>
- Budowanie Szkolnych Klubów Wolontariatu. Poradnik dla nauczycieli, Stowarzyszenie CREO, CREO, Poznań 2014.
- Wolontariat senioralny, Pakiet seniora, Stowarzyszenie Centrum Rozwoju Edukacji Obywatelskiej CREO, ROPS, 2021, <https://rops.poznan.pl/pakiet-seniora>.
- N. Woderska, Wirtualny pokój zagadek (w:) E-book „Seniorzy w twórczym działaniu online”, Stowarzyszenie Praktyków Dramy STOP-KLATKA, Warszawa 2020, <https://stop-klatka.org.pl/e-book-seniorzy-w-tworczym-dzialaniu-online/>
- N. Woderska, Jak stracić wolontariusza w 10 dni, Platforma EPALE, <https://epale.ec.europa.eu/pl/blog/jak-stracic-wolontariusza-w-10-dni>
- Tworzenie i rozwijanie Lokalnego Biura Wolontariatu, Stowarzyszenie CREO (red.), Stowarzyszenie CREO, Poznań 2019.